

EKSTRA BESKÆFTIGELSE SVARENDE TIL 300.000 PERSONER, HVIS DANSKERNE ARBEJDEDE LIGE SÅ MANGE TIMER SOM OECD-GENNEMSNITTET

Danmark er kendetegnet ved at have den 3. højeste beskæftigelsesfrekvens (andelen af personer i den erhvervsaktive alder, der er i beskæftigelse) i OECD. Ses der derimod på arbejdstiden pr. beskæftiget, har Danmark den 6. korteste arbejdstid. Danskerne arbejder i gennemsnit knap 1.600 timer om året, mens gennemsnittet i OECD er knap 1.750 timer. Dette indikerer et betydeligt potentiale for at øge arbejdstiden i Danmark. Udvidelse af arbejdstiden er en god løsning på udfordringen med mangel på arbejdskraft, idet medarbejderne allerede er "oplært". Derfor bør politikerne indrette incitamentsstrukturen, så potentialet for øget arbejdstid høstes. Hvis den gennemsnitlige arbejdstid var lige så lang som OECD-gennemsnittet, ville det øge arbejdsindsatsen pr. beskæftiget med godt 150 timer om året. Det ville øge den samlede arbejdsindsats svarende til knap 300.000 personer. Det fremføres ofte, at det ikke er muligt at udvide arbejdstiden i Danmark, fordi begge ægtefæller typisk er udearbejdende. Island er et eksempel på det modsatte. Andelen af befolkningen, der er i beskæftigelse, er højere end i Danmark, lige som den årlige arbejdstid pr. beskæftiget er godt 200 timer højere end i Danmark. Dette hænger bl.a. sammen med, at marginals-katten på arbejde er lav på Island svarende til 39 pct. for både højt- og lavtlønnede. Hvis arbejdstiden i Danmark lå på det islandske niveau på knap 1.800 timer årligt pr. beskæftiget, ville det give et løft til den samlede beskæftigelse svarende til knap 400.000 personer og øge Danmarks BNP med ca. 14 pct. En væsentlig årsag til den relativt korte arbejdstid i Danmark er den høje marginals-kat på arbejde. Den øverste marginals-kat udgør 63 pct. og betales af ca. 4 ud af 10 fuldtidsbeskæftigede. Inklusiv afgifter udgør den øverste marginals-kat 71 pct. Dette lægger en dæmper på lysten til at arbejde flere timer gennem overarbejde, bijob mv. Desuden giver den høje marginals-kat incitament til at konvertere overarbejde til afspadsering, tage på ferieorlov mv. Hvis danskerne skal arbejde mærkbart flere timer, kræver det en lettelse i marginals-katten på arbejde. Hertil kommer, at den relativt store offentlige sektor i Danmark trækker arbejdstiden ned. Det følger af, at arbejdstiden i den offentlige sektor er kortere end i den private sektor. Herudover medvirker muligheden for fx supplerende dagpenge ved nedsat arbejdstid også til en kortere arbejdstid.

Danmark er kendetegnet ved at have den 3. højeste beskæftigelsesfrekvens (andelen af personer i den erhvervsaktive alder, der er i beskæftigelse) i OECD. Ses der derimod på arbejdstiden pr. beskæftiget, har Danmark den 6. korteste arbejdstid. Når der ses på arbejdstiden pr. person i den erhvervsaktive alder (beskæftigede + ikke-beskæftigede) ligger Danmark på en 11. plads i OECD, jf. tabel 1. I dette notat fokuseres på arbejdstiden pr. beskæftiget og potentialet for højere arbejdstid.

Tabel 1. Gennemsnitlig arbejdstid pr. indbygger, 2006

Timer pr. beskæftiget	Beskæftigelsesfrekvens	Timer pr. indbygger			
Sydkorea	2.305	Island	85,3	Island	1.530
Grækenland	2.031	Schweiz	77,9	Sydkorea	1.471
Tjekkiet	1.997	Danmark	76,9	New Zealand	1.344
Ungarn	1.989	Norge	75,5	Tjekkiet	1.304
Polen	1.985	New Zealand	75,2	USA	1.299
Tyrkiet	1.918	Sverige	74,5	Schweiz	1.292
Mexico	1.883	Canada	72,9	Canada	1.267
USA	1.804	Storbritannien	72,5	Japan	1.249
Italien	1.800	Holland	72,4	Grækenland	1.239
Island	1.794	Australien	72,2	Australien	1.238
New Zealand	1.787	USA	72,0	Danmark	1.213
Japan	1.784	Østrig	70,2	Storbritannien	1.210
Spanien	1.764	Japan	70,0	Portugal	1.194
Portugal	1.758	Finland	68,9	Finland	1.186
Slovakiet	1.749	Irland	68,1	Sverige	1.179
Canada	1.738	Portugal	67,9	Østrig	1.162
Finland	1.721	Tyskland	67,2	Spanien	1.159
Australien	1.714	Spanien	65,7	Mexico	1.149
Storbritannien	1.669	Tjekkiet	65,3	Ungarn	1.140
Schweiz	1.659	Sydkorea	63,8	Irland	1.117
Østrig	1.655	Luxembourg	63,6	Polen	1.082
Irland	1.640	Frankrig	62,3	Norge	1.062
Luxembourg	1.604	Grækenland	61,0	Italien	1.051
Sverige	1.583	Mexico	61,0	Slovakiet	1.039
Danmark	1.577	Belgien	60,4	Luxembourg	1.020
Belgien	1.571	Slovakiet	59,4	Holland	1.007
Frankrig	1.564	Italien	58,4	Frankrig	974
Tyskland	1.436	Ungarn	57,3	Tyskland	965
Norge	1.407	Polen	54,5	Belgien	949
Holland	1.391	Tyrkiet	45,9	Tyrkiet	880
Uvægtet gennemsnit	1.743	Uvægtet gennemsnit	67,3	Uvægtet gennemsnit	1.172

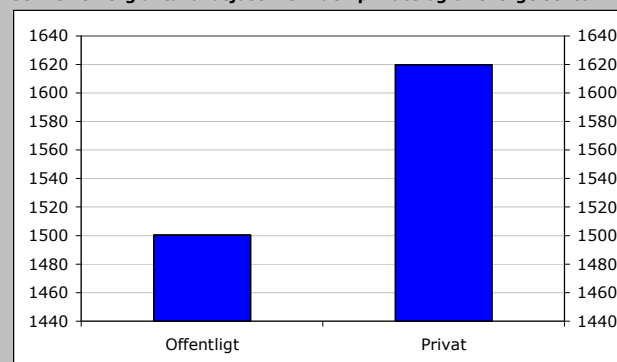
Anm. Timer pr. indbygger er udregnet ved at gange antal timer pr. beskæftigede med beskæftigelsesgraden. Data for beskæftigelsesgraden for Luxembourg er for 2005, data for timer pr. beskæftigede for Tyrkiet, Island og Schweiz er for 2005

Kilde: OECD Employment Outlook 2007, OECD productivity database og egne beregninger.

I gennemsnit arbejder danske beskæftigede knap 1.600 timer om året, hvilket ligger i den lave ende i OECD (den 6. korteste arbejdstid), hvor gennemsnittet ligger på ca. 1.750 timer. Den lave arbejdstid i Danmark skyldes bl.a. en kort gennemsnitlig arbejdstid for fuldtidsbeskæftigede. Hertil kommer relativt lange ferier¹. Præferencen for kort arbejdstid skal bl.a. ses i lyset af, at marginals-katten på arbejde er høj i Danmark. For personer på topskatteniveau udgør marginals-katten 63 pct. (den 3. højeste i OECD). Når afgifter indregnes, udgør den øverste marginals-kat 71 pct. Herudover bidrager fx supplerende dagpenge ved nedsat arbejdstid også til at reducere

Boks 1. Arbejdstiden i den private sektor er markant højere end i den offentlige sektor

Ud af en beskæftigelse i 2006 på godt 2,8 mio. er ca. 840.000 personer ansat inden for offentlig forvaltning og service. Ansatte i den offentlige sektor arbejder i gennemsnit ca. 119 timer mindre om året end ansatte i den private sektor.

Gennemsnitlig antal arbejdstimer i den private og offentlige sektor

Kilde: Danmarks Statistik, Nationalregnskabet

¹ Se bl.a. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions på <http://www.eurofound.eu.int/>, samt Vækstvilkår i Danmark, Økonomi- og Erhvervsministeriet 2002.

arbejdstiden.

I forhold til den lave danske arbejdstid pr. beskæftiget bemærkes det, at offentligt ansatte årligt arbejder 119 timer mindre end privat ansatte, se boks 1.

Længere arbejdstid er en løsning på arbejdskraftmangel

Virksomheder har i dag svært ved at besætte ledige stillinger, fordi arbejdsudbuddet ikke kan følge med efterspørgslen efter arbejdskraft. En udvidelse af arbejdstiden i Danmark er en måde, hvorpå man kan håndtere problemet med mangel på arbejdskraft. En anden måde kunne være at få flere personer til at deltage på arbejdsmarkedet. Fx ved at importere arbejdskraft eller ved at flytte personer fra overførselsindkomst til beskæftigelse. Det sidste kræver reformer på arbejdsmarkedet, fx kortere dagpengeperiode eller lavere dagpenge og kontanthjælp. Fordelen ved udvidet arbejdstid er, at medarbejderen allerede er "oplært" og derfor leverer fuld værdi for en ekstra arbejdstime. Alternativet hertil er nyansættelse af personer. Disse skal gennem et oplæringsforløb inden de leverer fuld værdi for deres arbejdsindsats.

Fremgang i beskæftigelse svarende til knap 300.000 personer

Hvis det beregningsteknisk antages, at den gennemsnitlige danske arbejdstid blev forøget fra det nuværende niveau til OECDs niveau, ville det indebære at beskæftigelsen i Danmark ville stige svarende til knap 300.000 personer, jf. tabel 2. Det svarer til et løft i beskæftigelsen på godt 10 pct. Velstanden (BNP) løftes også med godt 10 pct. ud fra en antagelse om, at produktiviteten for de marginale arbejdstimer er identisk med gennemsnitsproduktiviteten.

Tabel 2. Beskæftigelsespotentiale, 2006

	Gns. årlig arbejdstid	Antal mio. timer	Antal beskæftigede
Timer og beskæftigede nu	1.577	4.442	2.816.000
Timer på OECD-niveau	1.743	4.907	
Merbeskæftigelse		465	295.000

Kilde: OECD Employment Outlook 2007, OECD productivity database og egne beregninger.

Tallene illustrerer, at der er et betydeligt potentiale for at udvide beskæftigelsesindsatsen i Danmark gennem øget arbejdstid.

Arbejdstid som på Island: Løft i beskæftigelsen på knap 400.000 personer

Det fremføres ofte, at det ikke er muligt at udvide arbejdstiden pr. beskæftiget i Danmark, fordi begge ægtefæller typisk er udearbejdende. Island er et eksempel på det modsatte. Den årlige arbejdstid pr. beskæftiget er godt 200 timer højere end i Danmark og samtidig er andelen af befolkningen i beskæftigelse

Boks 2. Island klarer sig godt på beskæftigelsen og har beskæftigelsesvenligt skattesystem

Island udmærker sig økonomisk set på en række områder i internationale sammenligninger. Den økonomiske vækst i Island har i perioden 1997-2006 ligget på gennemsnitligt 4,3 pct. pr. år, mens OECD-gennemsnittet i samme periode lå på 3,2 pct. I Danmark har der i denne periode været en gennemsnitlig årlig økonomisk vækst på 2,1 pct.¹

Islændingene er desuden meget arbejdsomme. Den gennemsnitlige årlige arbejdstid for beskæftigede er således på knap 1.800 timer, hvilket er godt 200 timer mere end for Danmark (se tabel 3). Dette kan bl.a. forklares ved, at det islandske skattesystem opererer med betydeligt lavere marginalskatter end Danmark – i 2006 var højtlønnede islændinges marginalskat på 39 pct., mens en tilsvarende danskers var på 63 pct.² Island har i 2006 reduceret sin topskat fra 2 til 0 pct.³

Kapitalindkomst beskattes med 10 pct. (op til 59 pct. i Danmark), mens selskabsskatten udgør 18 pct. (25 pct. i Danmark). Dermed har Island et skattesystem, der i højere grad tilskynder til opsparing og investeringer end i Danmark.

Endelig er der relativt få islændinge, som befinder sig uden for beskæftigelse. Således var beskæftigelsesfrekvensen i Island på 85 pct. i 2006, hvilket placerer dem på en klar førsteplads i OECD, efterfulgt af Schweiz med 78 pct. og Danmark med 77 pct.⁴

Islands BNP pr. capita var i 2005 det 5. højeste i OECD. Dette kan i høj grad tilskrives den høje erhvervsfrekvens og den relativt lange årlige arbejdstid.⁵

¹ Kilde: OECD Economic Outlook Database.

² Kilde: OECD Tax Database.

³ Kilde: Islands finansministerium, <http://eng.fjarmalaraduneyti.is/customs-and-taxes/principaltaxrates/nr/5640>.

⁴ Kilde: OECD Employment Outlook 2007.

⁵ Kilde: OECD Economic Surveys Iceland 2006.

betydeligt højere end i Danmark. Dette hænger bl.a. sammen med, at marginals-katten på arbejde er lav på Island: Marginalskatten for både lavt- og højt-lønnede udgør 39 pct. Den lave marginalskat gør det attraktivt at arbejde ekstra, ligesom det giver et større råderum i familie-budgettet til at købe håndværkerydelser etc. Opgaver, der alternativt skal udføres i fritiden.

Hvis arbejdstiden i Danmark på ca. 1.600 timer årligt steg til det islandske niveau på knap 1.800 timer (dvs. ca. 200 ekstra arbejdstimer årligt), ville det give et løft til den samlede beskæftigelse svarende til knap 400.000 personer og øge Danmarks BNP med ca. 14 pct.

I nedenstående tabel 3 er angivet, hvor meget den samlede beskæftigelse ville stige, såfremt de danske beskæftigede arbejdede lige så mange timer som i andre OECD-lande.

Tabel 3. Beskæftigelsespotentiale, 2006

	Timer pr. beskæftiget	Gennemsnitlig merbeskæftigelse målt i "nutidspersoner" (i 1.000)
Sydkorea	2.305	1.299
Grækenland	2.031	810
Tjekkiet	1.997	749
Ungarn	1.989	735
Polen	1.985	728
Tyrkiet	1.918	608
Mexico	1.883	546
USA	1.804	404
Italien	1.800	397
Island	1.794	387
New Zealand	1.787	374
Japan	1.784	369
Spanien	1.764	333
Portugal	1.758	322
Slovakiet	1.749	306
Canada	1.738	287
Finland	1.721	256
Australien	1.714	244
Storbritannien	1.669	163
Schweiz	1.659	146
Østrig	1.655	139
Irland	1.640	112
Luxembourg	1.604	47
Sverige	1.583	10
Danmark	1.577	0
Belgien	1.571	-11
Frankrig	1.564	-24
Tyskland	1.436	-252
Norge	1.407	-304
Holland	1.391	-333
Uvægtet gennemsnit	1.743	295

Anm.: Tabellen skal læses således, at hvis danskerne i gennemsnit arbejdede lige så mange timer som fx Island, ville det svare til en forøget beskæftigelse på ca. 387.000 personer, ud fra en antagelse om, at en beskæftiget person arbejder 1577 timer om året.

I OECD Employment Outlook 2004 gøres der opmærksom på, at sammenligninger på tværs af lande på baggrund af OECD's tal for arbejdstid er behæftet med en vis usikkerhed, da tallene endnu ikke er fuldt ud harmoniserede. Det anføres dog, at tallene kan bruges til sammenligninger over tid for enkeltlande og anfører endvidere, at større forskelle i arbejdstid mellem lande er troværdige, mens marginale forskelle ikke kan betegnes som retvisende.

Data for Tyrkiet, Island og Schweiz er for 2005.

Kilde: OECD Employment Outlook 2007, OECD productivity database og egne beregninger.